

Дікінсон Емілі Елізабет

Біографія

ДІКІНСОН, Емілі Елізабет (Dickinson, Emily Elisabeth — 10.12.1830, Амхерст, Массачусетс — 15.05.1886, там само) — американська поетеса. Людина унікальної, загадкової і дивної долі. Невідома за життя, "потай заробляючи безсмертя" у ХХ ст. Дікінсон була одностайно визнана класиком, її життя було бідним на зовнішні події, проте, ймовірно, насичене інтенсивними емоційними та інтелектуальними переживаннями.

Дікінсон народилась у містечку Амхерст, у штаті Массачусетс, де прожила тихо і безвиїзно всі відміряні долею роки. Була дочкою адвоката, потім скарбника Амхердського коледжу, людини суворої, безкомпромісної. Виховувалася в атмосфері Нової Англії, де завжди були непорушними релігійно-пуританські традиції, що відчутно закарбувалося на її способі життя, світовідчутті та поезії. Навчалася у місцевому коледжі, а також у жіночій семінарії Маунт Холіок. У неї не було сім'ї, дітей; вона мешкала в домі батьків, причому останні 25 років приречла себе на добровільне затворництво, майже цілковито відмежувавшись від зовнішнього світу. Невеличка, наче пташка волове очко — як вона себе змальовує, з очима кольору вишень, із тихим голосом, жвавим розумом, швидка у рухах, одягнена в білі плаття, вона нечутно пурхала по будинку і видавалася неземною істотою. Про те, що відбувалося в її душі, схованій від чужих очей, ми можемо лише здогадуватися на підставі її віршів й окремих натяків, розсипаних у листах.

Кілька людей відіграли в її житті помітну роль. Один з них — молодий юрист Бенджамен Ньютон, котрий працював учнем у конторі батька і спонукав її серйозно зайнятися поезією, — рано помер. Мабуть, вона була до нього небайдужою, але приховувала свої почуття. Другим був священник Чарлз Водсворт, чоловік сімейний, з котрим вона познайомилася в 1854 р. Вона називала його "найдорожчим другом", "коханим", створеним її фантазією. Свій потяг до нього вона вважала гріховним, намагалася його заглушити. Їхні стосунки перервалися після того, як Водсворт разом із сім'єю переїхав із Амхерста в Каліфорнію. На початку 60-х рр., порвавши зв'язки з навколишнім, вона присвятила себе поезії. У цей час вона листувалася з В.Т. Хігінсоном, редактором й автором відомого журналу "Атлантик Манслі", котрий підтримував її поетичні спроби. Було ще кілька близьких друзів; з ними вона ділилася творчими планами. Але навіть від власної родини писала потай.

Після її смерті було знайдено архів — багато зошитів і листків, де містилося біля 1800 віршів. Публікація всіх цих матеріалів, що розпочалася після її смерті, тривала майже сто років. А за життя було опубліковано всього лише шість віршів (без авторства), які, втім, нікого не зацікавили.

Її поезія надзвичайно самотня, оригінальна, новаторська. У неї були свої улюблені поети, наприклад, англійські романтики, особливо Д. Кітс; вона добре знала

Біблію та В. Шекспіра, а з філософів для неї був близьким Р.В. Емерсон. Її вірші — зазвичай 10—12-рядко-ві мініатюри, безсюжетні, присвячені перебутим враженням, іноді подані як афоризми про Бога, людське кохання, смерть, терни буття. Вона то звертається до т. зв. вільного вірша, без рим, іноді використовує рими, асонанси, не цурається й вірша класичного. Ритм, інтонація можуть перериватися, ламатися. Вона — лаконічна, любить одно— і двоскладові слова, іноді порушує синтаксис. Її образи метафоричні, навіть "темні", потребують розшифрування, оскільки побудовані на химерних асоціаціях. У її віршах виникає світ — складний, суперечливий; при цьому її поезія — не описова, а наче переповнена внутрішньою енергією. Вона називала її "посланням до Світу", від якого, проте, не чекала відгуку. За словами одного із критиків, Дікінсон "з досконалою точністю відобразила всі найтонші переживання жіночої душі, в міру того як вона пізнає весь тягар одвічної відданості й рухається від самодостатньої ілюзії, а потім хворобливого розчарування до мук нездійснених бажань і, врешті, відроджується, невразлива, в новій формі буття".

На відміну від В. Вітмена з його "космізмом", розлогою вільною інтонацією та злитістю з усім розмаїттям буття, Дікінсон — його поетичний антипод, художник — "мініатюрист", котрий відображає дійсність, навпаки, у її різкій дисгармонії — духу та матерії, гріховності світу та неможливості спокути, роз'єднаності людей, які прагнуть недсяжного щастя. Тема смерті постійно присутня в її віршах, забарвлених сумом, думкою про нездійсненність мрії. Релігійні мотиви пронизують її поезію, думка про Бога ніколи не покидає її. В основі її естетики — романтичне світовідчуття; водночас Дікінсон приваблює багатством реалістичних деталей, які свідчать про її спостережливість і філософський склад думок. Так, сніг, що падає в рови, схожий на "шерсть з алебастру", собака біжить на "плюшевих лапах", а конюшина названа "луговим бешкетником", її образи зримі, поетичні і відзначаються гостротою думки:

Коли вже я жить не буду
Й Вільшанка не стріне мене —
Киньте Червоногрудці Крихт —
нехай пом'яне —
Коли вже не зможу подякувати,
Бо швидко спливли мої дні —
Знайте —
— силяться мовити

Губи мої кам'яні. (182, пер. М. Стріхи) Такі вірші з їхньою особливою образністю були попередниками деяких особливостей естетики імажинізму, поетичної школи, активної в 1910-х рр. Взагалі ж зверненням до вільного вірша, живим відчуттям самотності, трагізму буття, схильністю до метафоричності та символіки Дікінсон передбачила деякі суттєві тенденції в розвитку англomовної поезії ХХ століття. Сучасні критики ставлять її за вартісністю в один ряд із такими поетами, як В. Вітмен, Е. По, Г. Лонгфелло, Р. Фрост, Р. Лоуелл. У 1955 р. вийшло друком її тритомне академічне зібрання віршів, а також листування у трьох томах. У 1982 р. побачило світ факсимільне видання рукописів поетеси.

Б. Гіленсон